

СИЛАБУС навчальної дисципліни

Джерелознавство

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для предметної спеціальності: всі спеціальності

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин): 4 (денна форма: 120 год.: 26 – лекції; 22 – семінарські; 72 – самостійна робота; заочна форма: 120 год.: 6 – лекції, 6 – семінарські, 108 – самостійна робота)

Мова викладання: українська

2. Інформація про викладача

ПІБ: Гончарова Наталія Олександрівна

Науковий ступінь, вчене звання, посада: кандидат історичних наук, доцент

Кафедра: кафедра історії та методики її навчання

Робочій e-mail: goncharova@idguonline.net

Години консультацій на кафедрі: четвер, 15:00-16:00

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет дисципліни: джерело як історичне явище, що виникає в певних соціальних умовах та висвітлює їх; закономірності формування документальної джерельної бази та окремих груп джерел і відтворення в них процесу історичного розвитку, їх функціонування в науковому дослідженні.

Мета дисципліни: дати системні знання про основні поняття джерелознавства, сформувати вміння аналізувати ці поняття в системі різних загальнонаукових парадигм; висвітлити взаємозв'язки і взаємовпливи окремих видів історичних джерел; виробити навички джерелознавчого аналізу і синтезу історичних джерел та їх комплексів, виявити закономірності їх еволюції; навчити використовувати історичні джерела в професійній діяльності документознавців.

Результати навчання. Студенти, котрі опанують навчальну дисципліну «Джерелознавство» **зрозуміють:**

- теорію, предмет, методи і структуру джерелознавства, основні теоретико-методологічні і методичні проблеми;
- теорію джерела та його інформативні можливості;
- процес формування конкретних видів історичних джерел;
- сучасні місця зберігання джерел;
- основні принципи роботи з джерелами з метою отримання необхідної інформації та прийоми використання джерел у наукових дослідженнях і педагогічній діяльності.

В процесі вивчення курсу студенти можуть оволодіти такими **уміннями й навичками:**

- виокремлювати головні етапи формування історичних джерел (за хронологічним принципом);

- оцінювати інформаційні можливості та пізнавальну цінність джерела;
- визначати форму використання інформації, що міститься в історичних джерелах (наприклад, цитування тощо);
- володіти методами пошуку джерел, навичками аналізу та відбору джерел;
- застосовувати джерела в інформаційних, управлінських та адміністративних цілях;
- виявляти повагу до різноманітних національних спільнот як невід'ємної складової історії України, співпрацювати з носіями різних історичних і культурних цінностей;
- створювати умови для комунікації із представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій;
- виявляти самостійність і соціальну відповідальність, громадянські та патріотичні чесноти при виконанні функціональних обов'язків.

4. Зміст дисципліни

Тема № 1. Теоретичні засади джерелознавства.

Тема № 2. Метод і структура джерелознавчого дослідження.

Тема № 3. Основні комплекси історичних джерел.

Тема № 4. Роль джерела у виконанні інформаційних, управлінських та адміністративних функцій.

Тема № 5. Джерелознавство в професійній підготовці документознавця.

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять

Згідно з [«Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ»](#) студенти мають обов'язково бути присутніми на семінарських заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на семінарському занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Академічна доброчесність

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до [«Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ»](#). Наявність академічного плагіату в студентських роботах є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту

Навчальна дисципліна не передбачає використання здобувачами генеративних моделей штучного інтелекту. Генерація тексту для виконання індивідуальних занять або підготовки до семінарських занять буде кваліфікуватися як порушення академічної доброчесності.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Шкала оцінювання та нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до [«Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ»](#).

Форма проміжного контролю – модульна контрольна робота.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриваючи зміст теоретичних питань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Складання термінологічного словника	5
Підготовка презентації	5
Робота з джерелами	5

Критеріями оцінювання *термінологічного словника* є вміння студента дотримуватись вимог до укладання словника та його обсягу. Критеріями оцінювання роботи з *джерелами* є здатність студента збирати джерельну інформацію та критично її опрацювати. Оцінювання *презентації* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність змісту, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та під час аналізу-інтерпретації висловлення власного ставлення до проблеми, демонстрування творчого підходу.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Теоретичне питання	5 балів за вірну відповідь
Теоретичне питання	10 балів за вірну відповідь
Теоретичне питання	15 балів за вірну відповідь
Усього	30 балів

7. Основна література та інформаційні ресурси

- Аванесян, Д.З. (2023). Історичний розвиток міста Катеринослава на сторінках газети «Екатеринославские губернские ведомости». *Дніпровська Сlio: Збірник статей, присвячений пам'яті професора Г.К. Швидько (1944–2022)* / за ред. Галя, Б.О. та ін. Дніпро: Герда, 130–157.
- Богдашина, О.М. (2010). *Джерелознавство історії України: питання теорії, методики, історії*. Харків: Сага.
- Воронов, В.І. (2003). *Джерелознавство історії України: Курс лекцій*. Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний університет.

- Гончарова, Н.О. (2015). «Повне зібрання законів Російської імперії» як джерело дослідження дворянських опік Півдня України. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії*: Збірник наукових праць, 18, 133–142.
- Дашкевич, Я. (2011). Майстерня історика. Джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни. Львів: Літературна агенція «Піраміда».
- Джерелознавство історії України*: Конспект лекцій, методичні рекомендації та плани практичних занять (2003) / уклад. Скорейко, Г.М. Чернівці: ЧНУ ім. Юрія Федьковича.
- Історичне джерелознавство*: Підручник (2002) / Калакура, Я.С., Войцехівська, І.Н., Павленко, С.Ф. та ін.; Ред. Головка, С.В. Київ: Либідь.
- Конончук, І. (2004). *Джерелознавство*: Навчально-методичний посібник. Ніжин: НДПУ імені Миколи Гоголя.
- Копилов, С.А. (2007). *Джерелознавство нової і новітньої історії країн Європи і Америки*: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет.
- Макарчук, С.А. (2008). *Джерелознавство історії України*: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Світ.
- Мінсеун, К. (2023). Проблеми методики та методології історичного джерелознавства у творчості Марка Варшавчика. *Етнічна історія народів Європи*, 70, 29–36.
- Міронова, І.С. (2017). *Історичне джерелознавство та українська археографія*: спецкурс з джерелознавства, історіографії та методики викладання історії: навчальний посібник. Миколаїв: ЧНУ імені Петра Могили.
- Підгаєцький, В.В. (2001). *Основи теорії та методології джерелознавства з історії України ХХ століття*: навчальний посібник для історичних факультетів університетів. Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний університет.
- Скорейко, Г.М. (2011). *Джерелознавство історії України*: Навчально-методичний посібник. Чернівці: Технодрук.
- Сторінки пам'яті. м. Ізмаїл. Ізмаїльський район*. Книга спогадів. (2021). Вип. І, ч. 1 / Циганенко, Л., Кічук, Я. – голови ред. ком., Гончарова, Н. – відп. ред. Ізмаїл: Ірбіс.
- Трофімук-Кирилова, Т.М. (2022). Діловодна документація військово-адміністративних установ як джерело до вивчення рекрутування єврейського населення Волинської губернії в ХІХ ст. *Південний архів*. Серія: Історичні науки, 38, 95–102.

Затверджено на засіданні кафедри історії та методики її навчання
(протокол № 8 від 05 лютого 2024 р.)